

درس خارج اصول. جلسه ۱۲۶ // ۱۴۰۰.۹.۲۴

به عنوان آخر مطلب در مورد فرمایش سید خویی (ره) نسبت به مقدمه ای که مرحوم کلینی (ره) بیان کرده است به این نکته اشاره می کنم که ما قبلا این مطلب را از مرحومسید خویی (ره) نقل کردیم که ایشان معتقد بود شهاداتی که رجالینی مثل جناب نجاشی (ره) و جناب شیخ (ره) می دهند شهادت عن حس است خبری که کابر عن کابر نقل کرده و با اتصال اسناد این شهادت ها نقل شده است و اگر هم شک کنیم که این شهادتن ها عن حس است یا عن حدس است اصالة الحس را عقلاء در اینجا موارد جاری می کنند این فرمایش ایشان است در مورد شهادت رجالین اما همین بزرگوار وقتی به بررسی مقدمه کلینی(ره) بر کافی می رسد می گوید این مطالب کلینیو برای ما قابل قبول و مفید نیست چون نهایتا نظر مبارک خود جناب کلینی (ره) که این روایات معتبر و صحیحه اند کلینی(ره) خود با معیارهایی که داشته اعتبار این روایات را احراز کرده و آن را ابراز فرمود ه است این نظر کلینی که نظر اجتهادی او است به درد کار ما نمی خورد این شهادت عن حس نیست که ما آن را بپذیریم مثل شهادت نجاشی و شیخ طوسی در کتاب های رجال نیست و این بزرگوار یعنی مرحوم خویی (ره) این موارد را یعنی اصالة الحس را در موقع شک در حدسیت و حسیت جاری نمی داند فقط این را به شهادت در کتب رجال اختصاصا داد.

عرض ما به محضر سید خویی این است چرا شما همان فرمایشی که نسبت به شهادت رجالین بیان می فرمایید در مورد فرمایش کلینی تطبیق نمی کنید در شهادت رجالینی مثل نجاشی و شیخ احتمال حدسیت و احتمال حس می رفت شما فرمود ید عقلا در چنین مواردی حمل بر حس می کنند مادامی که حدسیت ثابت نشده باشد در اینجا به محضر شما عرض می کنیم کلینی در مقدمه کتابش به آن شخصی که پیشنهاد داده بود که کتابی بنویسد که آثار صحیحه را در بر داشته باشد

نوشتند که و از خدا می خواهیم که با نوشتن این کتاب خ
استه ات برآورده باشد یعنی این کتاب
مشمول است بر آثار صحیحہ از معصومین (ع) ،

حالا این آثار صحیحہ بودن روایات کافی ممکن است ریشه در این امور داشته باشد ۱- تعداد زیادی
از این احادیث سنداً معتبر باشند کلینی می گوید آثار صحیحہ اگر کتاب من آثار دارد چون ۱- تعداد
زیلدی از این روایات سنداً معتبر است ۲- کتاب من آثار صحیحہ از معصومین (ع) را دارد چون من
این روایات را از منابع و کتبی انتخاب کرده ام که اولاً من یقین دارم آن منابع و کتب انتسابشان به
مؤلف قطعی است و آن کتاب ها برای نسل های قبل از من هم از علماء پیشین من معتبر بوده است
هر کابری از کابری این کتاب ها را معتبر می شمرده ، من اگر می گویم روایاتن کتابم آثار صحیحہ
است از این جهت است که برگرفته شده از نسخه های معتبر از کتاب های معتبر که انتساب آنها به
مؤلف برای من ثابت شده است من نمی گویم همه این روایات صحیحہ السند است نه من از کتاب
هایی نقل می کنم که اساتیدم این کتاب ها و این روایات را معتبر و حجت می دانستند این احتمال
حس است ۳- من با توجه به اینکه در قرب عصر غیبت زندگی می کرده ام به خط و نوشتار علماً علم
و آگاهی دارم خطوط را می شناسم از آن کیست این کتاب ها را با س ند و با اتصال از طریق اساتیدم
که آنها هم خطوط را می شناختند نقل می کنم پس مطمئن باشید کتاب من آثار صحیحہ از
معصومین است همه این مطالبی که گفتم می تواند احتمال حسیت را در سخن کلینی بدهد بله
خواهیم گفت که احتمال حدس و اجتهاد هم هست ولی مگر شما آقای خویی (ره) نفرمودید در مورد
نجاشی (ره) و شیخ (ره) هر جا که احتما حدس و حس بود و احتمال حس قوی بود حمل بر حس می
کنیم نه بر حدس اینجا هم مثل نجاشی (ره) و شیخ (ره) احتمالاً حسیت است چرا گفته های مقدمه
کافی را بر حدسو اجتهاد می دانید هذا تمام الکلام در بحث مقدمه کلینی فرمایش مرحوم خویی و
تاملاتی که ما در این بین نسبت به فرمایش خویی داشتیم.

اما آنچه خود ما عرض می کنیم نسبت به مقدمه کافی چیست، اگر شما یکبار دیگر آن مقدمه کلینی(ره) را بر کافی مطالعه کنید و این عرائض من را هم مطالعه کنید شاید به همین نتیجه ای که عرض می کنم برسید ، عرض ما این است با این مقدمه که کلینی (ره) با این مقدمه ای که بعد از نگارش کتاب نوشته است خواسته است اعتماد خوانندگان این کتاب را جلب کند تا به دیده اعتبار به روایات کتابش نگاه کند برای جلب اعتماد خواننده و تضمین اعتبار روایات است شهادت می دهد که این روایات برای من کلینی (ره) حجت است من کوششم این بوده که با اطلاعاتی که داشته ام از معتبرترین کتاب های روایی و اصل یا کتاب از منابع اولیه نقل کنم این روایات آثار صحیحیه از معصومین(ع) است عندی ، من با توجه به قرائن و شواهد و دلائلی که داشته ام به تو اطمینان می دهم که خواسته ات بر آورده شد این کتاب آثار صحیحیه از معصومین (ع) است این سخن کلینی (ره) است که گفتیم که هم احتمال حدس و اجتهاد در گزینش روایات در کتاب کافی است و هم احتمال حس و در برابر مرحوم خویی (ره) عرض کردیم شما که در برابر نجاشی (ره) و شیخ (ره) حدسیت را در برابر حس مقدم می کنید اینجا هم بکنید، اما با توجه به اینکه همچنان که در این مقدمه و در گزینش روایات احتمال حسیت بود انصاف این است که احتمال حدسیت هم در مورد برخی از این روایات ضعیف نسیت نمی توان انکار کرد که تعدادی از این روایات گزینش اجتهاد و حدسی است مثلاً مستند باشد ۱- کلینی (ره) یک روایت را به نظر خودش مخالف با قرآن ندیده که نقل کرده شما ممکن است آن روایت را مخالف قرآن ببینید ۲- یک روایت را کلینی (ره) یک روایت را مخالف سنت نبوی(ص) ندیده و گزینش کرده اما این حدس و نظر ایشان است چه بسا حدیث شناس دیگری این روایت را مخالف سنت ببینید ۳- کلینی (ره) برخی از این روایات را گزینش کرده باشد چود در فلان اصل یا فلان کتاب که معتبر است نقل شده باشد چه بسا این اصل یا کتاب خصوصیاتش به شما برسشد تامل کنید ۴- چه بسا مرحوم کلینی (ره) برخی از این روایات را گزینش کرده و صحیحیه دانسته از این باب که مخالف فتوی اهل سنت است خد بما خالف العام ، این هم یک امر اجتهادی

است پس دیدید که هم احتمال حس داده می شود و هم احتمال حدس و هر دو هم قوی است لذا ما هم در مورد شهادت نجاشی (ره) و شیخ (ره) در رجال که احتمال حس و حدس داشت و هم در مورد شهادت کلینی (ره) در اول کتاب هیچ کدام را به عنوان یک دلیل به تنهایی نمی پذیریم در مورد مدارک قول رجالی به جمع بین قرائن رسیدیم و شهادت شیخ (ره) و نجاشی (ره) را یک قرینه حساب آوردیم نه یک دلیل مکفی و مغنی، شهادت کلینی هم از همین بابا است کلینی می گوید من روایاتم قابل افتاء است قابل قبول است حجت است از فیلترهایی این روایات را عبور دادام بعضی از این روایات که آورده ام و از همه آنها تعبیر می کنم به صحیح سندش معتبر است متنش هم معتبر است پس آثار صحیح در این کتاب است برخی از این روایات که در این کتاب است ولو مرسل است اما قراخی دارند که این روایت از امام (ع) صادر شده ۳- من روایاتی را نمی آورم که بر خلاف عقائد شیعه باشد برخلاف مسلمات مذهب باشد تا تو در مطالعه این کتاب دچار اشکالی شوی حد اقل تضمینی که می کنم این است که روایات این کتاب مضمونش با قرآن و سنت در نظر من مخالف نیست و لو روایت از امام (ع) صادر نشده باشد ولی مضمون صحیح و قابل قبولی دارد.

به عبارت ساده تر اینکه کلینی (ره) می گوید الاثار صحیحه عن المعصومین (ع) نتیجه ای که ایشان گرفته است از دو را به کمک هم یکی قرائن حسیه و دیگر حدسیه که هر دو هم قوی و اینجا چنانکه در مورد نجاشی (ره) و شیخ (ره) که گفتیم احتمال حدسیت چون قوی است عقلاء اصالة الحس را جاری نمی کنند اصالة الحس مربوط است به جایی که احتمال حدسیت ضعیف باشد هم در نجاشی (ره) و شیخ (ره) در کتب رجالیه و هم در مقدمه کلینی (ره) بر کافی احتمال حدسیت قوی است بله احتمال حس هم هست ما مع تقدیم شهادت کلینی بر گرفته شده از مجموع شهادات حسی و حدثی است لذا همچنان که به شهادت شیخ (ره) و نجاشی (ره) به تنهایی استناد نمی کنیم و دنبال قرائن و شواهد اطمینان بخش می گردیم به این مقدمه کافی هم نمی توانیم به تنهایی اعتماد کنیم

کافی را باز کنیم و بگوییم الک افی کافی لشیعتنا همچین چیزی اص ل و سندی ندارد کجا معصوم (ع)

گفته: الکافی کافی لشیعتنا کدام معصوم دربست روایت کافی را دربست حجت کرده است؟

ما کافی را باز می‌کنیم با قرائن و شواهد روایات را می‌سنجیم با قرائن و شواهد چه بسا روایاتی در کافی پیدا کنیم که قرائن شه اذت بدهد بر جعلی بودن حدیث، بله جناب کلینی اجتهادش چیزی دیگر بوده اما وقتی برای ما نه تنها اطمینان به صدور نیست بلکه در اثر جمع قرائن اطمینان به عدم صدور پیدا می‌کنیم به صرف اینکه روایت در کافی است نمی‌توان اعتماد پیدا کرد ولی فرق ما با آن مشی و مرام محقق خویی (ره) این است که محقق خویی (ره) می‌گوید باید تک تک این روایات را باید دید تا اینجا شریکیم اما ایشان می‌گوید اگر صحیح‌ه السند بود قبول می‌کنیم اگر ضیف السند یا مرسل بود قبول نمی‌کنیم مهمترین اساسی ترین معیار و میزان در نظر سید خویی (ره) سند است ما هم می‌گوییم خلافاً للبعض الاخباریین و بعض الاصولیین و وفاقاً لسید الخویی (ره) که باید تک تک روایات کافی با معیارها سنجیده شود دربست کتاب کافی را نمی‌پذیریم تا اینجا مشترک هستیم ولی می‌گوییم سند تنها معیار نیست سند خود یک قزینه و یک شاهد و یک میزان و معیار است باید قرائن و شواهد دیگر توسط ما برای سنجش روایات کافی سنجیده شود تک تک روایت یک از آن قرائن سند است یکی از قرائن مهمی که ما داریم و به آن نمره می‌دهیم تا در مجموع قرائن ببینیم که آیا روایت نمره قابل قبول می‌گیرد یا نه یکی سند است یکی دیگر از قرائن‌ها خود کافی است خیلی تفاوت است بین روایاتی که شما در کافی پیدا کنید و غیر کافی خود وجود روایت در کافی نمره می‌دهد مؤلف کافی اوثق فرد فی زمانه است قرب عصر معصومین زندگی می‌کرده در عصر غیبت صغری در عصری که هنوز منابع اولیه ما در حدیث بوده متخصص در حدیث هم بوده غربالی آورده و گزینش کرده روایات را نمی‌توان از این قرینه گذشت لذا ما به وجود یک روایات در کافی اطمینان پیدا نمی‌کنیم به صدور ولی وجود یک روایات را در کافی قرینه خوبی می‌دانیم در کنار قرائن دیگر که بیان شده بود.

اگر چه نمی توان به کافی پیدا کرد به حدی که وجود یک روایت ر
در کافی کافی بدانیم ولی وجود
یک روایت در کافی قرینه مهمی است.

والسلام علیکم و الرحمة الله

جلسه ۱۲۶ // ۱۴۰۰.۹.۲۴